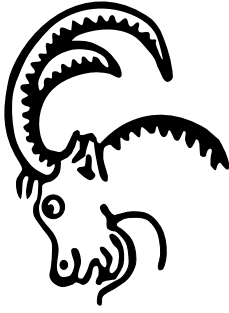

BRÛNSKE-BOCKEN

Nr 108 November 2012

BRÛNSKE-BOCKEN

ANSVARIG UTGIVARE

Birgit Södervall
0570-570 42
b.sodervall@hotmail.com

REDAKTIONSGRUPP

Leif Nyman
0570-911 17
nyman.leif@telia.com

Evy Nordensson
0570-560 98
ewy.nordensson@telia.com

GRAFISK FORM

Stefan Hensdal
0570-522 08
stefan.hensdal@gmail.com

FOTOGRAF

Första sidan: Tändning av mi-
lan 2012
Foto; Maria Bylund

ANNONSPRISER

Helår-två nummer.
1/4 sida 2 000 kr
1/8 sida 1 000 kr

TRYCK

RAMSTRÖMS TRYCKERI
SUNNE

Käre läsare av Brûnske-Bocken!

Så var det dags igen för en ny Bock. Vart tog den här sommaren vägen? När jag skriver detta har vi lagt Arvika-Marten och älgjakten bakom oss och väntar kanske med viss bävan på senhöst och vinter.

När vi ser tillbaka på den gångna sommaren kan vi konstatera, att den varit framgångsrik, trots det dåliga sommarvädret. Vi inledde säsongen med en antik- och samlarmässa, som gav ett gott resultat och blev uppskattad, trots att det för vår del var första försöket.

Därefter följde Hantverkermässan, där vi i år hade ett nytt inslag, nämligen ett rally för MC-veteraner. Tyvärr forsade regnet ner på söndagen, och det var verkligen synd om alla deltagare som kom i mål, blöta som dränkta katter. Trots detta var MC-veteranerna nöjda med arrangemanget och återkommer redan år 2013.

Det var därför med viss bävan vi förberedde Gammelvala. Skulle det regniga vädret fortsätta? Men just denna vecka hade vi tur. Jubileumsveckan var ganska varm och solig och mycket lyckad. Vi ökade antalet besökare, som verkar vara nöjda och belåtna med arrangemanget. Ekonomiskt gick Gammelvala bra, och det blev ett värdigt jubileumsfirande. Största överraskningen var nog vår miltändare, som var skogsrän själv.

Höstmässan bjöd på kyligt väder, men blev ändå välbesökt .

Sammantaget kan vi se tillbaka på en mycket lyckad säsong. Nu återstår Julmarknaden sista helgen i november.

Alla dessa våra arrangemang skulle vara helt ogenomförbara, om vi inte hade vår stora stab av frivilliga, som tillsammans med vår personal med gott mod och glada miner sliter och arbetar långa och tunga arbetsskift. Vårt samarbete med Husmodersföreningen är ovärderligt. Alla kommittémedlemmar, som frivilligt satsar fritid för att planera och genomföra allt arbete skall också uppmärksammas. Tack skall ni ha allesammans!

Under hösten har vi tillsammans med byggnadskommittén sett över vad som behöver göras på Hembygdsgården. Vi fann då, att vi först av allt skulle dränera området framför scenen, som varit vattensjukt under två års tid. Detta är nu genomfört, och så snart det är möjligt skall vi så nytt gräs på området. Dessutom har vi under hösten lagat och kalkat skiffertak. Absolut nödvändigt för att hålla våra byggnader i stånd.

Nu närmar sig den mörka årstiden, som för många är svår. I år har hösten börjat tidigt. Det är inte säkert att man känner som Erik Axel Karlfeldt som skriver:

”Jag hälsar dig, rika September som tänt ett lövverk av flammande guld kring din sköld

Oktober de brusande floders regent, November Du hertig av mörker och köld”.

En tröst är kanske, att tiden trots allt går fort, och att vi snart har advent och alla julförberedelser. Därefter dröjer det inte förrän dagarna blir längre och längre och vi hör den första talgoxen igen.

Att arbeta ideellt är ibland motigt, men Du skall veta att Du är värdefull, och att Du behövs. Tack för Ditt arbete och Dina insatser! Så vill jag önska alla En riktigt God Jul och Ett Gott Nytt År!

Birgit Södervall

NÄR JÄRNVÄGEN KOM TILL BRUNSKOG – FÖR 140 ÅR SEDAN!

Del 3

Kor på spåret

Banvakten Albin Bergqvist, som tjänstgjorde i Skärmnäs i ett trettio-tal år, bodde där med frun Olga från Gryttom och deras tre döttrar i ett rum och kök, i alla dessa år. Dottern Gunhild blev gift till San i Gryttom. Inez flyttade från orten samt Ella, gift Fyhr, övertog föräldrahemmet Olsbacka i Edane. Om Ella har berättats, hur hon fick vakta den enda ko man hade. Betesmark följde inte en banvaktsstuga, utan kon fick gå längs banvallen och Ella fick passa henne, så hon inte gick upp på spåret. Likaså hade banvakten Ernst Andersson i Gryttom en ko på samma villkor. Stinsen Dahlberg i Brunnsberg hade också en ko men även en gris och en kalv, som han sommartid fraktade över till sommarstället Sjöbröten i Skärmnäs. Han byggde en flotte till djuren som han rodde över i många år innan han fick motor till båten. Det hände ju att både tamboskap och vilda djur blev överkörda av tåget. Vid ett tillfälle hände detta, under Sigvard Janssons tid som eldare på ångloken.

Lokföraren hade att lämna rapport till konduktören för vidare befodran och skrev följande:

” Under tåg 411:s vilda framfart över stäpperna påkördes en ko. Kon som var på väg till betet, fick bita i gräset. Kon slaktades efter konstens alla regler.”

Högaktningsfullt E. Flagg

Tysketåg på spåret

De tyska tågen som passerade genom Sverige till Norge under kriget sågs inte med blida ögon av svenskarna. Även i Edane reagerade man som motståndsmän. Vid de tyska fordonstransporterna hände att tågen stod stilla i Edane. Då passade man på att klättra upp på järnvägsvagnarna och skruvade loss tändstiften på fordonen och hällde sand i cylindern eller så stoppade man sockerbitar i bensintanken, som blev till sirap. Om det var järnvägare eller andra som saboterade förtäljer inte historien. Gunnar Jakobsson, boende ett stenkast från Myroms banvaktstuga och hade som småpojke full koll på transitotrafiken. Militären kom i s k ”kofinker” med en personvagn på slutet med svensk militär som eskort. Trafiken gick också till Finland via Norge och stridsmaskinerna var överäckta med presenningar. De tyska tågen som kom tillbaka från Finland med sårade soldater hade ett Röda Kors märke påsatt. De var oftast sårade i benen och satt i hängkorgar. Smörjoljan under kriget var av dålig kvalité och det hände ofta att lagren gick varma. Då fick banvakten John Fryklund stanna tåget endera med röd flagga eller knallskott. Dessa hjälpmedel hade han på dressinen. Tåget fick stanna för att kallna och smörjas igen. Det hände att träslipers kunde brinna och man fick släcka. När kriget var slut kördes de tyska loket till Örebro för skrotning. De var byggda under kriget och inte alls lika påkostade och utsmyckade som brukligt.

Lennart Rydén-Land

Edanes Godsmagasin

Det första godsmagasinet befanns vara för litet för godsmängderna. Speciellt klagade stationspersonalen på att det under lingonsäsongen fanns alldeles för liten yta för att rymma dessa bär inför avsändningen.

Problemet löstes på så sätt att det gamla magasinet flyttades till Alster och ett större nytt med en golvyta på c:a 150 kvadratmeter byggdes under 1909.

Sommaren 2009 revs denna etthundraåriga byggnad. Vid sidan av godsmagasinet fanns långt in på 1900-talet flera kolhus, som tillhörde Degerfors, Elfbrohyttans, Bofors och Storfors bolag. Flera av dem var förenade med en speciell kolbrygga fram till kajspåret. Även i Edane blev poststationen placerad i stationshuset med en järnvägsanställd som föreståndare vid trafikstarten. Denne hade dessutom att ta befattning med kärrepostlinjer till Rådom och Gillberga, som inrättades vid järnvägens tillkomst 1871. Denna ordning stod sig fram till 1915, då posten flyttade till egna lokaler. År 1950 omvärderades Edane till en trafikplats med en kontorist som föreståndare. Styckegodshanteringen vid stationen upphörde 1975.

Edane godsmagasin 2006

Edanesågen

Edanesågen lät 1967 bygga ett anslutande spår från NVS, som blev 870 m långt. Brunskogs kommun delade kostnaden med sågverksbolaget. Vagnslasttrafiken vid Edane upphörde vid slutet av 1997, då SJ Gods drog in denna service. Växeln till industrispåret ansågs inte passa in i fjärrstyrningssystemet. Redan år 1994 planerades för personalindragningar för vagnslasttrafiken, d v s vagnuttagningarna från Arvika skulle upphöra. I stället erbjöds sågen att anlita Sunne för sina godstransporter, något som inte har utnyttjats.

Många järnvägare i Brunskog.

SJ, en stor och säker arbetsplats. År 1939 var 60.000 anställda på SJ. Ett allmänt talesätt – Statens kaka är liten men säker! Många är de i bygden som varit knutna till järnvägen på ett eller annat sätt. Mestadels på banavdelningen eller järnvägare som man sa. Banvakten Ernst Andersson i Gryttom hade fyra söner, Rickard, Holger, Rudolf, Martin som alla blev järnvägare och även en del av deras söner. Bröderna Bergström bosatta på Fåen, ingick också på banavdelningen.

Både Arvid och Oskar utmärkte sig som ovanligt starka, men starkast som en björn ansågs Rune vara. De gick under namnet "Bölgjagössera". Det har berättats att vid en matrast skojade de andra i arbetslaget med Rune och sa: "Du kan väl bära fram en rälskena medan vi äter?" Varpå han tog en bangårdsräls som var klenare och kortare än en järnvägsräls, men vägde ändå 340 kg och la ner framför fötterna på dem. En sådan rälskena vägde 37 kg/m och var 9.20 lång och som vanligtvis bars av 4-5 och man lastade dem på en trall. Järnvägsrälsen däremot var 20 m lång och vägde 42 kg/m, men de kördes fram med järnvägsagnar och tippades av och man fick baxa rätt dem. En vanlig träsyll vägde omkring 80 kg. För järnvägare behövdes inget gym!!

Några kända släkten lever kvar i bygden från järnvägens byggande eftersom de gifte sig och stannade kvar. Bland dem, Samuel Pettersson på Laåsen i Sandviken som också var rallarchef. Idag bor ättingen Hans Samuelsson där. Jard Rolléns fars morfar, Johan Petter Jönsson kom från Halland och var banförman. Träffade sin fru och de övertog hennes föräldrahem Nystuga och där bor idag ättingen Jan-Åke Edsander. Lars Johan Larsson hette en annan, som bildade familj och var bosatt i ett hus nedanför järnvägen i viken intill Vassvika. De fick sex barn, varav sonen Wille byggde nuvarande Vassvika på färdenegårdens ägor. Flyttade till Amerika men återkom och byggde ut huset samt bedrev tegelbruk och en såg.

Den äldsta brodern flyttade till Dottevik och tog sig namnet Vassberg. Efter Willes död såldes huset och de två kvarvarande syskonen flyttade till Östanvik och blev grannar med Johan Adolfsson. Senare köptes Östanvik av brorsonen Gunnar Larsson, som sommarbostad.

Per-Olof Andersson i Smådals morfar, var med och breddade järnvägsbanan, troligtvis i början av 1900-talet med grovt grus. Ett tungt jobb! Man hade inte tipp på vagnarna utan fick skyffla av från en plan vagn och lägga en sträng på båda sidor om spåret. Varje man hade att varje dag skyffla av 35 kubikmeter!! Stod böjd hela dagen och då gällde knappast 8 timmars dag och han var alldeles ledbruten varje dag. Förtjänsten var 1 kr/dag och kunde på så sätt köpa Högåsen 1924 kontant för 11.000 kr.

Ny bro över Värmeln mellan Brunsberg och Gunnarsbyn

I samband med elektrifieringen av Nordvästra Stambanan byggdes en fast järnvägsbro 1935 i stället för den gamla svängbron samtidigt som banken höjdes.

Den gamla svängbron öppnas för bogserbåten Borgvik.

Formsättning inför gjutningen av de nya brofundamenten,

Här ses den nya upphöjda banvallen och det provisoriska spåret vi sidan om.

Den nya bron är på plats och det provisoriska spåret är borttaget.
Fotot taget 1936.

X-2000 tågen ställde nya krav

Med X-2000 tågens ankomst fordrades en upprustning av banan. Detta skedde 1996. Samtidigt byggdes en ny bro vid banken. Den gamla plockades bort och den nya sköts in på plats av en stor lyftkran som stod på en stor ponton och det hela var klart på någon timme.

Evy Nordensson

Fortsättning i nästa Bock

Efterlysning

Efterlysning: Fältjägare Nils Nilsson Ek och hans snidade träfigurer.

I Anna-Maja Nyléns bok ; Den svenska hemslöjden fram till 1800-talets slut, finns nedanstående bild med text.: Ljustakar i form av man och kvinna, snidade och målade av soldaten Ek, Jösse kompani, Brunskog, Värmland.

Vem var Nils Nilsson Ek ? Finns fler av hans träfigurer kvar ?

Nils Nilssons historia har vi med förenade krafter lyckats spåra ganska väl. De avbildade ljustakarna finns på Nordiska museet. På museet fanns intendenten Nils Keyland från Bjurbäcken i Mangskog och nästan allt som finns på museet från våra bygder kom dit genom honom. Nils Nilssons far, Nils Andersson kom också från Bjurbäcken och kanske finns fortfarande svarta snidade figurer av Nils Nilsson Ek i Mangskog ?

Nils Nilssons liv karaktäriseras av många flyttlass och många namnbyten.

1843-05-23 Föds Nils Nilsson i Slorud, Brunskog.

1855 – 60 Dräng i Slorud.

1860-05-20 Antagen som fältjägare och dräng i Takene, Brunskog; Nils Nilsson Ek.
Fältjägare och dräng i Vikene, Björknäs Boda, N Grimstad Boda och Slorud.

1865-09-03 Han gifte sig med Maria Jansdotter från Smedsby i Ö Ämtervik och bosatte sig i Åleby, Sunne sn.

1866-12-14 De flyttade till Ö Bjurvik i Rudskoga och Nils blev indelte soldaten nr 20 Nils Bjur.

1882-04-23 Nils tog ut flyttattest och hette därefter Nils Sundquist, soldat nr 53 Sunne.

1884-11-15 Nils tog avsked och flyttade till Glänne i Frykerud.

1885 Nils Sundquist flyttade med familj till Högvalta, Frykerud.

1891-09-10 Flytt till Nedre Ullerud.

1891 – 1900 Under perioden var Nils dagkarl och bodde på många ställen, t.ex. Alster, Väse, Långbro Örebro län m.fl.

1900-06-07 Flyttade familjen till Trangärdstorp, Grava sn.

1915-10-03 Nils blev änkeman.

1920-03-29 Nils Sundquist avled i Dalhem, Trangärdstorp, Grava.

Leif Nyman

Carl-Axel Nauc ler ”Kaftin på Berga”

Carl-Axel Nauc ler föddes på Hvitlanda bruk i Tösse socken  r 1790. Han var son till bergshauptman Olof Nauc ler och hans maka Anna Chatarina Brand. Olof Nauc ler sedermera känd som förvaltare på Brunsbergs jernverk och anläggare av Gullsby pappersbruk.

Efter genomgången skola på Karlstads läroverk blir Carl-Axel antagen som officer vid Wermlands regemente och utnämns till fänrik 1808. Redan 1809 och 1814  r han ute i krigen i Norge och sårades vid belägringen av Lier skans, men deltog ändå i träffningen vid Medskog. Trots sina skador utnämndes han 1826 till kapten vid N s kompani och erhöll avkastningen av kronog rden Kastensbol i Långserud som l n. Han pensionerades 1841 och erhöll förutom livränta, guldmedaljen f r tapperhet i fält och Karl XIV Johans medalj. Han kallades 1838 till riddare av Svärdsorden. Han passade bättre för kriget  n för freden, enligt samtida omdöme.

F r livräntan f rvarvar han gården åsen i Berga hemman Brunskogs socken. Där fanns byggnation av traditionell typ f r bygden (se bild) och dessutom br nsvinsbr nneri och brygghus. Berga var då uppdelat på 5 gårdar, förutom åsen även Nolgården, Mon (nu Bergamon), Hultbr ten och Bengtstorp. I samband med laga skiftet f rvarvade Nauc ler de tre sistnämnda gårdarna. När han av släkten Unger köper Nolgården blir han på köpet ägare till hela hemmanet samt oskiftade marken på Stor n och Lill n i Värmeln. Även gården Sj ungen i Sm dals hemman införlivades med Berga. Genom dessa f rvarv skapade han det nuvarande Berga, helt i enskiftespionj ren Rutger MacLeans anda.

Carl-Axel Nauc ler gifte sig aldrig, men hade barn med olika kvinnor, som var anställda i hushållet. 4 söner blev det Anders, Gustaf, Olof och Oskar. Anders och Gustaf adopterades och fick ärva när han dog. Olof och Oskars  den  r inte kända, de antecknas som hemmahörande i Mangskog.

Genom krigsskadan sköttes jordbruket av anställd personal och det  r känt att s den ofta stod ute på gårderna sent på h sten, men kunde ofta räddas av ett högtryck med hårda vindar.

Detta fenomen kallas än idag f r ”Kaptenst rken” på Berga och i Smådal. Trots krigsskadan visade kapten ändå handlingskraft.

När ryktet kom att Karlstad brann i juli 1865 (då var han 75  r) begärde han fram de 2 bästa h starna och ett  kdon. Så utrustad reste han till Karlstad för att delta i släckningsarbetet. Annars lär han ägnat mycken tid och intresse  t musiken. Han trakterade enligt uppgift bl.a. cello. Han var dessutom känd som skicklig gev rsskytt.

Efter Nauc lers död 26 nov. 1869 såldes Berga till kapten Alstermark som tillträdde den 14 mars 1871.

Enligt Olof Olssons dagbok gav Alstermark 27500 kr. Dessförinnan hade auktioner hållits på yttre och inre l s re.

Den nuvarande tillbyggnaden med flyglar på bostadshuset tillkom efter Alstermarks f rvarv och påbörjades våren 1872.

Bengt Nyström

Carl-Axel Nauc ler

Berga gård 1860

1963 - 2012 50:e Gammelvala

Till årets Gammelvala hade tidigare miltändare inbjudits för att vara med och inviga det 50:e Gammelvala.

Från vänster ser vi: Margareta Lännewall, Monica Karlsson, Bengt Wadensjö, Solveig Ternström, Lennart Persson, Håkan Hagegård, Dick Johansson, Esbjörn Hagberg, Claes Pettersson, Erland Hagegård, Ann Resare och Lennart Nilsson.

Skutbouddens Restaurang

I ljus och trevlig miljö kan vi servera både små och stora sällskap. Välkommen att kontakta mig så ska vi finna en bra lösning på dina önskemål.

Med vänliga hälsningar
Linda-Marie Bergsten
0570-521 35

Mangskogs Bygg & Markprodukter AB

**Vi har allt från
grund till tak.**

**Öppet:
Vardagar 7-17
Lör. 9-13**

**Mangskogs Bygg & Markprodukter AB
Tel: 0570-91011
Grytterud Elfvik 2
67196 Manskog**

mangskogsbyggomarkprod@telia.com

Banken som påverkar livsvillkor i bygden

Vi väljer att ta beslut som gör att vi kan ge bästa möjliga service till den som bor och verkar i västra Värmland. Vår beslutsgrund är betydligt bredare än den kortsiktigt ekonomiska. Vi värnar om vår bygd. Vi tror på en god ekonomisk och social utveckling här, på en bra framtid, helt enkelt!

Välkommen in! Edane 0570-502 02

Westra Wermlands
Sparbank

VI TÄNKER SOM DU

www.wwsparbank.se

1963 - 2012

Husmoderföreningens utställning
”En kvinnas vardag” i Konsthallen.

Elsa Sjöqist och Edith Olsson,
två veteraner.

Årets dräktparad med temat
”Året var 1963”.
Mia Brodin och Niklas Österberg.

50:e Gammelvala

Årets dräktparad med temat
”Året var 1963”.
Vid fiolen Lovisa Lundmark.

En Gammelvalaveteran,
Ester Tholén.

Antik och samlarmarknaden på
tisdagen den 24 juli.

Värmländska åldringar.

En dag mitt i den brådaste skördetiden får jag mina vägar förbi en av dessa vackra mäktiga byar, där den gamla hedervärda bondekulturen lyser fram av välvårdade och storväxta gårdar, ni vet dessa rödmålade med vita knutar, vilka äro ett med den granna färgprakten i naturen. Det är mitt i hjärtat av en sådan bygd, till vilken jag kommit – till det gamla Byn uppe i Brunskog, dit där Fröding strövade omkring och hörde rägler och paschaser där Spelmans-Ola vandrade runt med sin fiol, oförstådd men lika frisk i talet och god i hjärtat ändå.

Det ät bråttom häruppe i gammalbygden i dag, och ju mera det svartnar till uppe i molnen, desto ståligare blir de många höskördsbärgarna. Idag stjäl vi inte den dyrbara tiden med att tala om Fröding, Ola och Bransell. Men vi låta ändock inte tillfället gå oss förbi att stifta bekantskap med vår nittioettåriga odalman i gården bakom de gamla lönnarna – med Anders på Tomta. Nu skall ingen tro, att Anders Andersson satt sig till ro i sonens hem för sina nittioett, ånej, han har lika bråttom han också, och han vill inte ge sig lång ro i skördetiden. Då har han som de andra mycket att beställa. Tidigt ur säng och i arbete till sena kvällen, den dagordningen lärde sig gammelfar i ungdomen och den låter han inte få en eftergift på ålderns dagar.

Han letar reda på sin hörlur, och då han förstår meningen med mitt besök utbrister han lite förvånad – ”jaså, han tänker skriva om mig i tidningen, ja, tänk, om jag kunde berätta något också.” Vi börjar med lite politik och kommunalliv – på sin tid och även nu ett av gamlingens stora intressen – och han berättar mig, att han 36 år gammal blev ledamot av kommunalnämnden, i vilken han kvarstod i åtta år. I 21 år tillhörde han under kyrkoherde Svartengrens och pastor Erlings tid skolrådet och var dessutom i många år ledamot av fattigvårdsstyrelsen, skiftesgodman, styrelseledamot av bolaget för Fåens uttappning mm.

-Det där med Fåen

-Jo det började vi med 1875 och hade arbetet färdigt efter 25 år. Det var ett drygt arbete med stora bekymmer och vi räknade ihop 100.000 kr, på 90 hemmansägare. Men när arbetet blev färdigt kostade det sina 227.000 kr. Det var minsann bekymmersamt, men ett nyttigt företag och vi ha fått igen pengarna.

-Så hade vi vid den tiden kyrkobygget att strida om. Jag kommer ihåg hur församlingen och Borgviks bolag processade, när bolaget inte ville lägga sin andel. På hvarje hemman uttaxerades nämligen 250 kr.

-Än skolorna då

-Den första skolläraren vi hade anställd här i Brunskog hette Anders Gustafsson och den nästa Anders Wermelin och de höllo tio veckors skola om året i varje rote. Några som hade råd, höll sig dessförinnan med privatlärare. Brunsberg fick först skolhus, ty där lät Borgviks bolag bygga eget.

-Andersson kommer väl ihåg någon historia efter ”doktor i Furtan”?

-Åja, det var en underlig en. Han kom till oss en gång för att bota en ko, som hade ont i fötterna. Då skar han av tungan på kon. Bra blev hon förstås men hon kunde inte äta på länge. Som medicin använde han rödfärg och alsten. Man fick nöja sig med så'na läkare på min tid. Skulle ungdomen nu leva som vi fick göra, skulle de inte tycka det vore bättre än häktet. Det kan inte jämföras nu och förr varken till mat eller kläder.

Anders Andersson, Tomta Byn.
Fotograf: Albin Johansson, Byn.

De fattiga nu för tiden lever bättre än de rikaste i min ungdom. Tänk bara på vilka skor vi fick gå på – det var bockehorn spikade under, glatt men bra att åka på. Ja, det förstås, nu ha fruntimmer skor som de knap-past kan stå på!

-Och så har det ändrats! Varken pengar, vikt eller mål äro desamma. Om ni visste, vad vi satte stort värde på de styvvar, ungefär ett öre, som vi i ungdomen fingo för att vi rodde soldaterna över från Skärmnäs till Strand. Förr gingo pengarna sällan ur hemmanet. Gubbarna voro ofta i stugorna och söpo men fastän de nog omsatte pengar så kunde man lägga märke till hur samma styvvar vandrade fram och åter i byn. Det var ont efter pengar och små arbetsförtjänster. Jag var med om att bygga järnvägsbanken över Wärmeln och tjänade då en krona och åtta öre om dagen. Då skulle man inställa sig till korum kl 5 på morgonen och slutade icke arbetet förrän kl 8 på kvällen. En gång kom jag några minuter försent till korum och fick för den förseelsen inte börja arbeta förrän efter frukost. Det var grannlaga då... En löjtnant hade vi som arbetsledare och gick det icke fort nog undan för någon, skrek han till nästkommande att köra på med kärran. Då var det ingen annan råd än att hoppa i sjön! Ja det är då för väl, att denna tiden är gången, men nu tycks det gå för långt åt det andra hållet.

-Men vi hade roligt också på den tiden. Under veckan hörde vi efter i stugorna, var vi skulle få dansa nästa lördagskväll. Då dansade vi efter musik av bröderna Anders och Daniel Danielsson, två flinka spelmän från prästgårdstorpen. När Spelmans-Ola spelade åt ungdomen var jag redan ur leken.

Då var den glade och hjärtegodas Anders vorden för gammal till lek. Han satt inte längre i en båt på Wärmeln och rodde soldater eller arbetade ihop med rallare på järnvägsbygget. Han hade flyttat från föräldragården – Åsen i Skärmnäs – till Tomta i Byn, där han 1866 förenade sig i ett äktenskap, som 1927 upplöstes med hustruns död.

Allvaret i livet hade mött den gode Anders, ett långt arbete för sig och de sina och för det allmännas bästa och i allt en tillit till den högsta. Av fem barn har han på sin åldersdom tre i livet, av vilka en son och dotter äro bosatta i Byn.

Det är lång levnad under fem konungars tid – den gamle är född den 17 april 1840 – men för en gammalfar som Anders med sina kropps- och själskrafter så väl bibehållna saknas det av vad jag fick förstå och se inte livsglädje på gamla dar i kretsen av barn och barnbarn.

Frax (Fritz Arenö)

JULKLAPPSTIPS

ÅRETS JULKLAPP I BRUNSKOG.

Biljetter till nostalgikväll med sång och buskis.

Middag, kaffe och underhållning med Viljorna och Björns Drängar, Per-Olov "Lollo" Berndalen, Håkan Werling och Anna-Lena Björn.

På Skutboddens Restaurang i Brunskog

Den 9/2 och 16/2 2013 kl. 18.00

Pris 200:-

Biljettbeställning: Mary Olsson Falkevik tel 0570-541 01,
076-865 41 01

Eller köp på Coop Nära, Vikene

Den hemska vintern 1850.

Från Anna Svensson fick vi ett tidningsurklipp, som hon funnit i sin mors bibel. Låt oss hoppas att den kommande vintern inte blir som den 1850.

Den 20 januari var det jämt 75 år sedan den hemska ovädersdagen inträffade, vilken sedermera fick namnet ”onda tisdagen” eller ”yrvädersdagen”. Det är dystra minnen förknippade med denna dag, ty den vållade sammanlagt bortåt 100 människors död. De gamla visste mycket att förtälja om denna dag, som på så sätt blev minnesrik för hela landet.

Man hörde mången gång berättas hurusom den eller den personen ”vandrade ihjäl” under ”yrväderstisdagen” 1850. Vintern var då mycket sträng med mycken snö och stark kyla. Samtida tidningar berätta, att man hade is i Florens och Madrid. I London gick kylan flera gånger ned till minus 24 grader.

Under dagarna närmast före den olycksdigra tisdagen rådde stark köld. På nämnda dags morgon började ett ymnigt snöfall, som längre fram på dagen avlöstes av ett förfärligt yrväder samtidigt med att temperaturen sjönk. På sina håll hade man 25 à 30 grader kallt. Vid middagstiden nådde yrvädet sin höjdpunkt. En rasande nordanstorm hopade snömassor ute på vägar och stigar. Yrsnön förmörkade luften och hindrade de vägfarande att se handen framför sig på samma gång som kölden förlamade dem.

Värst synes ovädet ha rasat i mellersta och västra Sverige. På den stora Upplandsslätten var dess framfart ohygglig; sina flesta offer skördade den i bygden kring Norrköping. På flera ställen såsom i Örebro, Mariestad och Vingåker hade hållits marknad, varigenom antalet offer ännu mera ökades.

I huvudstaden var yrvädet förbundet med ett mycket starkt snöfall, som kom nästan all samfärdsel att avstanna. Tidningarna berätta, att snön gick de vandrare upp till midjan, och att resande från landet ej på tre timmar kunnat taga sig fram från Norrtull till den egentliga staden. På huvustadens gator inträffade dock ej några nämnvärda olyckor, om man undantar att ”i Maria yttersta tvärgränd på Söder” på aftonen påträffades en person ihjälfrusen, stående i snön, som räckte honom upp till halsen. Betecknande för dåvarande förhållanden är, att den döde som hittades av stadspatrollen kl 9 på aftonen fick stå kvar i snödrivan till nästa morgon kl 5.

Om snöstormens härjningar i trakten kring Uppsala skrives i en därvarande tidning, att när man på onsdagsmorgonen började undersöka de alldeles ofarbara vägarna närmast staden påträffades på nästan alla någon död människa. Sålunda fann man en fjärdingsväg från staden en ihjälfrusen bonde, sittande stödd mot en gärdesgård, bredvid honom låg hans häst också död med benen i vädet. På en annan väg hittades en äldre man liggande död i åkdonet; medan hästen ännu var vid liv.

En soldatänka, som också anträffades död, hade offrat livet för sina små barn, som hon hade lämnat hemma. Hon hade blivit avrådd från att bege sig ut i yrvädet, men tanken på barnen och deras uppehälle hade segrat över alla betänkligheter.

Söderut, såsom i närheten av Eskilstuna, påträffades vid skottning av vägarna hela dalkarlslass med laggkärl, vedlass osv. helt och hållet översnöade. På ett sådant lass hittades en ihjälfrusen man.

På en sjö i norra delen av Östergötlands län ihjälfröso 5 Vingåkersbönder. På Bråviken fann man 7 lik av personer från Jonsberg och 10 lik hittades på vägarna däromkring. Dessutom skola ytterligare 10 à 12 döda människor ha blivit funna i olika trakter av länet.

Berättelserna om de omständigheter, under vilka snöstormens offer omkommit äro ofta både hemska och rörande.

På ett ställe hade en halvvuxen flicka gått ut för att möta sin far. På morgonen anträffades båda döda ett stycke ifrån varandra. En soldathustru, som hade sällskap med sin man och en annan person under själva ovädet, råkade skilja sig från sällskapet och kom aldrig levande till hemmet.

Andersson i Lycka.

I nr 97 av Brunske-Bocken berättas om Malvina Olsson från Smådal och hennes make Andreas Andersson. Han omnämns där endast som nervklen sjöman från Bäcke i Älvsborgs län

Efter giftermålet med Malvina gick Andreas till sjöss i norsk tjänst. Allt var normalt tills första världskriget 1914-1918 utbröt. Sverige och Norge förklarade sig neutrala. England och Tyskland var krigförande motparter och det ohämmade ubåtskriget på främst Nordsjön bröt ut. Tusentals obehärdade neutrala fartyg sänktes. England var i desperat behov av råvaror och allt annat som behövs för krigföring. Fraktsatserna på gods till England steg oerhört och även lönerna för de ombordanställda. Det var ändå inte många sjömän som vågade den riskabla färden med ”kontraband” över Nordsjön från Norge till Skottland. Försäkringsbolagen vägrade försäkra båt och last, vilket ökade förtjänsten ytterligare för dem som vågade. Det gjorde Andreas. Han kanske saknade de spärrar som skulle ha hindrat en ung familjefar att under rådande förhållanden att ge sig ut på Nordsjön. De olika båtar där Andreas var styrman råkade ut för både minor och torpeder och hans trasiga nerver kan nog förklaras som krigsskador.

När han återvände till familjen i Smådal var han efter den tidens mått en förmögen man. Han blev känd för sina ansevärd kroppskraft och han utmanade alla i bygden som var kända för styrka på armbrytning. Att vid auktion bjuda över Andreas kunde sluta olyckligt. Den auktion som man minns bäst hölls i Skärnäs, där en butik inrymd i gamla vårdhemmet inriktad på textil manufaktur, hade utförsäljning. Till denna auktion kom Andreas med roddbåt. Han ropade in en ansevärd del av butikens lager av linnetyger. På kvällen kunde alla, som hade utsikt över den spegelblanka Värmeln, se en båt lastad med meterhöga staplar av linnetyger i för och akter. Mitt i båten satt roddaren Andreas som med hög och stark röst underhöll med sjömanssånger. Bland hans övriga ”hyss” kan nämnas bygget av världens högsta flaggstång. Den skulle skarvas ihop med nyhugget virke från den egna skogen. För att resa flaggstången, som inte skulle prydas med en flagga, utan med Malvinas röda mamelucker, behövde han hjälp av grannarna. Alla vägrade att delta i experimentet. Han var sedan länge i konflikt med grannarna i Smådal. Han betraktade dem som snåla och ogästvänliga. För att visa hur han tyckte det skulle gå till, grannar emellan, kunde han väcka folket i en gård mellan fyra och fem på morgonen. Han kom utrustad med kokare, kaffe i en påse och en spann med vatten och bjöd alla i gården på morgonkaffe.

Bekymren med Andreas nerver ökade. För familjens säkerhet måste två värnpliktiga män, natt efter natt, bo med familjen. Dessa män tog fjärdingsmannen ut genom lottning i socknens olika skolrotar. Många köpte sig fria från åläggandet, genom att betala någon annan, att sköta bevakningen i deras ställe. Så småningom fick Andreas komma till Marieberg i Kristinehamn för behandling. När han lämnade Smådal i en hästskjuts, fjättrad till händer och fötter, var han ändock på gott humör och sjöng en egenkomponerad visa vars första strof var

”Nu far jag från Pinodalen till hospitalen i Krestnehamn”
Anderssons i Lycka var en färgstark men farlig person.

Bengt Nyström

Brunskogs Husmodersförening

Du som vill arbeta inom styrelsen i Brunskogs Husmodersförening är hjärtligt välkommen.
Anmäl dig till Anna Lena Nilsson, tel 0570-523 15, eller någon annan i styrelsen.

Brunskogs Husmodersförening Hem och Samhälle har inrättat ett stipendium för ungdomar från bygden.

Är du mellan 15 och 25 år och behöver ett ekonomiskt tillskott för studier eller specialintresse, kan du söka hos oss. Det kan t. ex. vara en sommarkurs eller ett projekt av något slag. Skicka en skriftlig ansökan där du berättar lite om dig själv, samt en motivering till varför du söker. Ansökan skall vara hos oss före den

1 september 2013

Har du frågor kan du vända dig till någon av oss i föreningen.
Brunskogs Husmodersförening c/o Anna-Lena Nilsson, Vikene Tomtebo
671 94 Brunskog Telefon 0570-523 15

Berättelsen om Olof Jonsson Forsberg och Karin Matsdotter

Det här är berättelsen om Olof och Karin som föddes samma år på två olika platser i Värmland mitt i den stora förändringens århundrade. Vid den här tiden skulle allt tillverkas inom landet. *Nyttan* är det stora modeordet. Järnbruken i Värmland var inte stora men de var många. Olof fick tidigt lära sig smedyrket. Ett yrke som Olofs söner och deras söner i sin tur utövade vid flera bruk i Värmland och Dalsland.

Olof Jonsson Forsberg föddes 1752 i den lilla byn Persby strax norr om Torby. Han växte upp tillsammans med sin mor Gertrud Arvidsdotter och hennes far Arvid Engelbretksson. Gertrud var aldrig gift med Olofs far Jon Jonsson. Förmodligen lämnade han Persby innan Olof föddes.

Redan som 13 åring arbetar Olof som lärgosse hos mästern Peter Nyqvist på Vägsjöfors bruk norr om Torsby. Vid 16 års ålder är Olof Jonsson lärdräng under mästern Erik Olofsson Kuse på Rinnefors bruk. 1777 gifter sig Olof med Karin Bengtsdotter i Boda kyrka. De har hunnit bli 25 år. Vid vigseln arbetade Karin som piga vid Rinnefors bruk.

Karin kom från Strand som ligger vackert beläget vid den sjön Värmeln inte långt ifrån Rinnefors. Sjön Värmeln har förmodligen gett namn till landskapet Värmland. Enligt "Tusen svenska hamrar och järnbruk, anlagda ca 1540-1870" av Kjell G Åberg 1994 så anlades Brunsbergs bruk i Brunskog 1648 och lades ner 1882. Medan Rinnefors bruk i Boda anlades 1695 och nedlades 1868.

Vid den här tiden bodde det ca 120 personer i Strand. Det fanns 8 egendomar och minst lika många torp. Husen låg tätt efter bygatan. Olof kan ha träffat Karin i Brunsberg som ligger mellan Rinnefors bruk och Strand. Vid vigseln arbetade Karin som piga vid Rinnefors bruk.

I Rinnefors fick Olof och Karin Johan 1778, Bengt 1779 och Maria 1781. Bägge sönerna blir smeder.

Karin som var jämnårig med Olof föddes i Strand. Dopvittnen var Jon Knutsson i Strand och hans hustru Anna Börgesdotter. Även Karins mor Ingrid Nilsson (född 1719) och hennes mormor Anna Bryntesdotter (född 1679) föddes i Strand. Förmodligen i samma hus. Karins far Bengt Persson kom från Gunnarsby torp på motsatta sidan av sjön Värmeln. 1743 gifter sig Bengt med änkan Ingrid Nilsson. Ingrid var tidigare gift med dannemannen Nils Nilsson som dör endast 35 år gammal. Ingrid och Bengt fick 6 barn tillsammans. Fyra söner och två döttrar. Karin var deras äldsta dotter.

1781 lämnar Olof och Karin Rinnefors bruk med sina tre barn för ett nytt arbete vid Billingsfors bruk. I Billingsfors tar Olof namnet Forsberg. Olof blir anställd som ämnessmed Nr 1, Mästern och Järnmanufaktur. Olof finns med i boken "Gamla Steneby" kapitlet om "Smederna på Billingsfors bruk". Där står: att smed nr 149 heter Olof Jonsson Forsberg. Olof arbetar som mästern i Billingsfors fram till 1797. I Billingsfors föds dottern Cajsa (1783), Nils (1785), Olof (1787), Olof (1789), Anna-Lisa (1791), Brita Stina (1794), Maria Cecilia (1797). Även sönerna Nils och Olof blir smeder.

Krister Forsberg

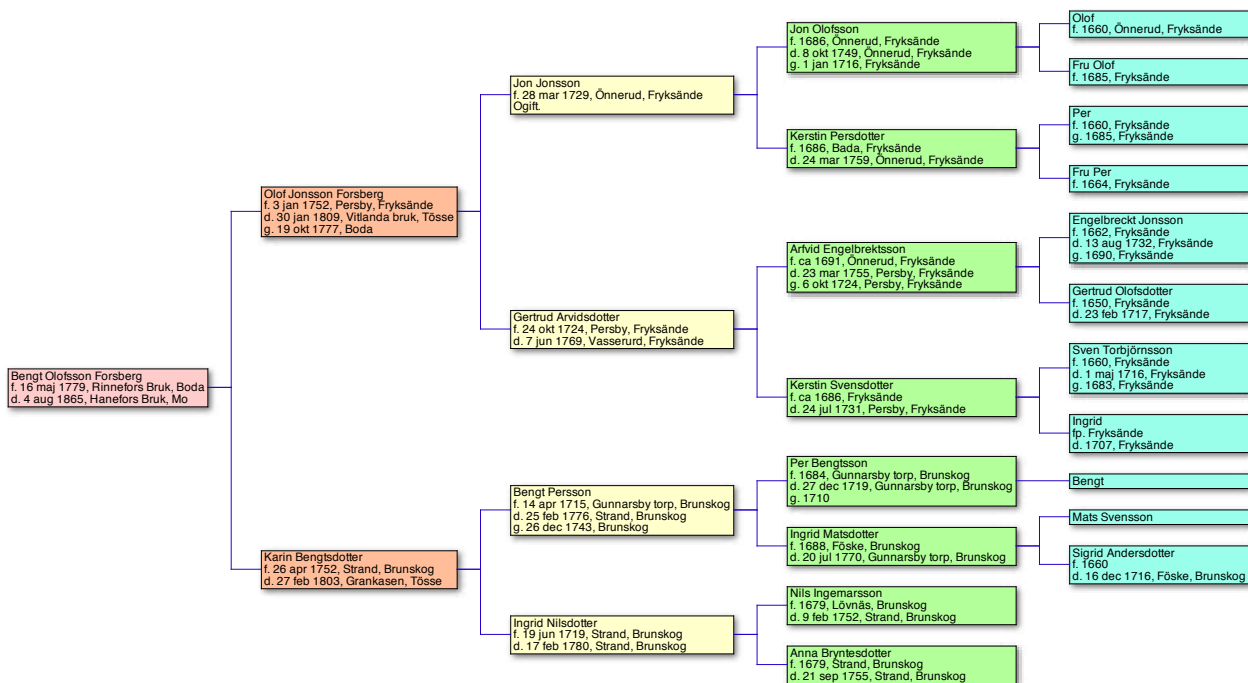
Det fanns säkert flera anledningar till att familjen flyttade till Billingsfors. De kom till ett större bruk och Olof fick säkert bättre betalt som mästerversven. I Dalsland fanns det vid den här tiden fortfarande mycket skog, en viktig råvara för järnindustrin.

1794 flyttar Olof med sin familj till Hwitlandas övre bruk som låg vid Vitlanda ån nära Tösse. Manufaktursmedjan för förädling av stångjärnet hade hunnit läggas ned. Det övre bruket fanns kvar ända fram till 1861. Året efter lades nedre bruket ned. Idag finns inga rester kvar från något av bruken.

1691 utfärdades privilegium till Johan Meijer på en stångjärnshammare och 2 härdar, sökanden fick 6 års skattefrihet för bruket. Vitlanda bruk kom igång först 1693 med tillstånd för en tillverkning av 600 skeppund.

Karin dog i hög feber 1803 dryga 50 år gammal. Olof levde fram till 1809. Han hann vara med när sonen Bengt Forsberg gifte sig med Maria Uggren i Tösse prästgård 1804. Bengt hade fått sitt namn efter Karins far Bengt Persson i Strand. Bengt och Maria fick tillsammans 12 barn. De föddes när Bengt arbetade som smed vid Vitlanda bruk, Billingsfors bruk, Hillringsbergs Manufactur Werk, Träskogs bruk, Glasfors bruk och Lisefors bruk. Deras 6 söner blev smeder. En av sönerna blev senare rådman i Hjo. Bengt slutade som smed vid Hanefors bruk. Sonen Olof följde med föräldrarna för att arbeta som smed tillsammans med sin far vid Hanefors bruk. Bengt och Maria blev, för den tiden mycket gamla, 86 respektive 84 år.

Olof och Karin fick minst 27 barnbarn.

Bengt Olofsson Forsbergs anträd. Bengt var den av Olof och Karins söner som arbetade vid flest bruk som smed. Förklaring: f. = hämtat från födelseboken, d. = hämtat från dödboken och g. = hämtat från vigselboken.

Bildgåtan

Var i Brunskog är bilden tagen.
Svar på sidan 19

Carl-Johans Grävtjänst

Brunskog

Ombesörjer grävning,
dumper och lastbils-
transporter samt skogs-
röjningsarbete

Kontaktperson
Mikael Gustavsson
Mobil: 073-049 17 30

Brunskogs Elektriska

Edane Rör AB

671 70 EDANE

**Vi utför de flesta
former av installationer
inom EI & VVS**

0570-501 87(EI)
0570-502 00 (VVS)

Kalendarium

Julmarknad

24 - 25 november. Öppet kl 10 - 17

Julbord

1:a, 2:a, 3:e och 4:e advent. Pris 269:-
Välkommen att ringa och beställa.

Telefon: 0570-521 35

Morsdagsmiddag

Söndagen den 26 maj. Se närmare kommande annons.

Evenemang

Antik- och Trädgårdsmässa 11 maj - 12 maj

Hantverksmässa 28 juni - 30 juni

Gammelvala 20 juli - 27 juli

Bildgåtan

Svar: Västra Furtan sett söderifrån omkring år 1900.

Vill du vara med och hjälpa till under Gammelvala

Det måste inte vara hela veckan, det kan vara någon dag eller några timmar en dag.
Känner du för det, kontakta kontoret 0570-522 08

OBS!

Medlemsavgift för 2013 är 100 kr och betalas in på bankgiro nr 849-90 22.
När ni betalar in, var vänliga att uppge namn och fullständig adress så att vi kan registrera Er.
Välkomna både nya och gamla medlemmar!

Nästa Bock kommer i maj 2013, Vill du medverka så skicka in ditt material till expeditionen.

Adress: Brunskogs Hembygdsförening, Skutboudden, 671 94 Brunskog.

E-post: info@gammelvala.se

En rektit Go Jul å ett Gôtt Nytt År”

“önskar
Brunskogs Hembygdsförening
och
Brunskogs Husmodersförening

MOELVEN®

Moelven Edanesågen AB

Skogsägare !

Ta gärna kontakt med oss när det gäller avverkning, skogsvård eller andra skogliga frågor.

Välkommen !

 SKOGSBRUKARNA

Välkommen till din
Coop Nära-butik i Vikene!

- Hos oss kan du tanka
- Vi säljer Svenska Spels lotter
- Apoteksombud

Öppettider juni, juli och augusti

MÅND - LÖRD 9-21
SÖNDAG 12-21

Öppettider september - maj

MÅND - LÖRD 9-20
SÖNDAG 12-20

VILL DU HA MAXIMAL
ÅTERBÄRING?
BETALA MED DITT

**MEDMERA-
KORT!**

BLI MEDLEM
DIREKT I KASSAN!

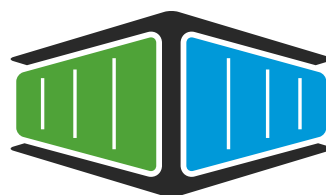
coop nära

Vikene, en del av **KONSUM VÄRMLAND**

Henrys
BYGGMATERIAL

Tel. 0570-50026

FINNEBÄCKS

Specialister på kyl- och frysrums

www.finnebacks.se

Frysen 671 70 Edane

Tel: 0570-727770

Verkstad för tyngre fordon

Hydraulslangtillverkning. Parker system.

EDANE MASKINSERVICE

Movägen 9,
671 70 Edane

info@edanemaskin.se
Tel:0570-504 00, Fax:0570-504 70